

Opinia prawna
dotycząca możliwości umarzania przez okręgowe izby pielęgniarek i położnych
swoim członkom wierzytelności z tytułu składek członkowskich

1. Cel i przedmiot opinii.

Niniejsza opinia sporządzona jest na zlecenie Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych w związku z wątpliwościami podniesionymi w piśmie Przewodniczącej Okręgowej Rady Nowosądeckiej Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Nowym Sączu, dotyczącymi tego, czy organy okręgowych izb pielęgniarek i położnych są właściwe do umorzenia wierzytelności z tytułu składek członkowskich i do ustalenia zasad umarzania.

2. Analiza prawna.

Zgodnie z art. 20 pkt 11 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (t.j. Dz.U. 2018, poz. 916; dalej „ustawa”), określenie wysokości i częstotliwości wpłat składki członkowskiej, a także zasad jej podziału, należy do kompetencji Krajowego Zjazdu Pielęgniarek i Położnych.

Aktualnie obowiązującą uchwałą Krajowego Zjazdu w tym przedmiocie jest uchwała nr 18 VII Krajowego Zjazdu, zmieniona uchwałą tegoż Krajowego Zjazdu nr 22. Uchwały te nie zawierają postanowień, które dotyczyłyby możliwości umarzania wierzytelności z tytułu składek członkowskich. Określone są natomiast w § 4 sytuacje, z których członek samorządu jest zwolniony z obowiązku opłacania składek.

Na tym tle mogą pojawić się w kontekście kwestii umarzenia wierzytelności z tytułu składek członkowskich dwa podstawowe pytania.

Po pierwsze, czy Krajowy Zjazd w ramach kompetencji określonej we wskazanym wyżej przepisie ma potencjalną możliwość określenia kwestii umarzenia wierzytelności z tytułu składek członkowskich, czy też byłoby to wykroczenie poza tę kompetencję. W ocenie sporządzającego niniejszą opinię, należałoby skłonić się do poglądu, że, mówiąc ogólnie, regulacja kwestii składek członkowskich leży w całości w gestii Krajowego Zjazdu w ramach kompetencji określonej w art. 20 pkt 11 ustawy. Należy tu zauważyć, że w ramach tej kompetencji Krajowy Zjazd określił w ww. uchwałach zwolnienia z obowiązku opłacania składek, co nigdy nie było, według wiedzy sporządzającego niniejszą opinię, kwestionowane. Czytając zaś jedynie literalnie ten przepis można by powziąć wątpliwości czy Krajowy Zjazd miał w tym zakresie kompetencję.

Przy założeniu zaś, że Krajowy Zjazd ma kompetencje do regulowania wszystkich aspektów składek członkowskich, trzeba uznać, że kompetencji w tym zakresie nie mają inne organy samorządu, w tym oczywiście także organy okręgowych izb. Nie mogą więc one ustalać zasad umarzania swoim członkom wierzytelności z tytułu składek członkowskich, ani też podejmować indywidualnych decyzji w tej sprawie.

Jeżeli natomiast uznać, że kwestia umarzania wierzytelności z tytułu składek członkowskich nie jest jednak kompetencją Krajowego Zjazdu, i wobec tego, że organ ten żadnych postanowień w tym zakresie nie zawarł w ww. uchwałach, to czy organy poszczególnych okręgowych izb mogą ustalać zasady umarzania swoim członkom wierzytelności z tytułu składek członkowskich, ewentualnie podejmować indywidualne decyzje w tej sprawie. Argumentem za takim stanowiskiem miałyby być wówczas treść art. 90 ust. 3 ustawy, który mówi, że majątkiem izby zarządza właściwa rada. W ocenie sporządzającego niniejszą opinię, nie jest to argument właściwy.

Co prawda składki członkowskie są elementem, i to istotnym, z którego składa się majątek danej okręgowej izby (art. 90 ust. 2 pkt 2 ustawy), to jednak funkcja i cel płacenia składek nie ogranicza się jedynie do zapewniania środków finansowych okręgowym izbom. Jest to element pozwalający funkcjonować samorządowi zawodowemu jako takiemu, co w szczególności przejawia się w tym, że składka dzielona jest, zgodnie z uchwałą Krajowego Zjazdu, pomiędzy okręgową izbę i Naczelną Izbę Pielęgniarek i Położnych (tzw. odpis - § 5 ww. uchwał Krajowego Zjazdu). Umorzenie wierzytelności z tytułu składki powodowałoby więc uszczuplenie przychodów Naczelnej Izby, która w ramach samorządu realizuje zadania na szczeblu ogólnopolskim.

Na marginesie wskazuję, że zadane w piśmie, o którym mowa wyżej szczegółowe pytanie, *czy umorzenie składki jest równoznaczne z ustaniem obowiązku przekazywania na rzecz NIPiP części składki członkowskiej za okres umorzenia*, jest w zasadzie bezprzedmiotowe. Uchwały Krajowego Zjazdu w sprawie składek członkowskich przewidują, że na rzecz NIPiP przekazywane jest 5% sumy uzyskanych w danym miesiącu składek. Jeżeliby więc uznać, że umarzanie wierzytelności z tytułu składek członkowskich jest dopuszczalne, to nie ma podstaw, żeby odpis obejmował także określony procent także składek umorzonych. Takiej regulacji w uchwałach tych nie ma, co jest oczywiste, gdyż uchwały te nie mówią nic o kwestii umarzania składek.

Z drugiej strony, obowiązek regularnego opłacania składki stanowi jeden z podstawowych obowiązków członków samorządu (art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy). Istotność tego obowiązku przejawia się także w treści art. 12 ust. 3 ustawy, który wyklucza bierne prawo wyborcze do organów izb w sytuacji nie wykonania obowiązku opłacenia składki członkowskiej przez okres co najmniej jednego roku. Płacenie składek członkowskich jest więc także obowiązkiem członków samorządu wobec samego samorządu, jak i innych jego członków, stanowiący element solidarności członków samorządu.

Oczywiście, w ramach tej solidarności członkowie samorządu, którzy są w szczególnej sytuacji mogą i powinni być traktowani inaczej. Wyrazem tego jest § 4 przedmiotowych uchwał Krajowego Zjazdu, który zwalnia określone kategorie osób z obowiązku opłacania składek, m.in. osoby bezrobotne, przebywające na urlopie macierzyńskim itd. W tych szczególnych, często trudnych sytuacjach obowiązek opłacania składek jest wyłączony. Jest to przy tym katalog zamknięty.

Może się jednak oczywiście zdarzyć, że w trudnej sytuacji (np. sytuacji rodzinne, klęska żywiołowa) znajdzie się osoba, która z obowiązku opłacania składek nie jest zwolniona i narosły jej z tego powodu zaległości w ich opłacaniu. Takiej osobie może być udzielona przez okręgową izbę pomoc materialna (patrz art. 4 ust. 2 pkt 15 ustawy), którą osoba ta może przeznaczyć także na spłatę zaległości z tytułu składek.

3. Wnioski.

- 1) Odnośne uchwały Krajowego Zjazdu Pielęgniarek i Położnych nie zawierają żadnej regulacji dotyczącej umarzania wierzytelności z tytułu składek członkowskich;
- 2) Jednocześnie należy uznać, że gdyby ta kwestia miała być w ramach samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych uregulowana, organem władnym tego dokonać mógłby być tylko Krajowy Zjazd.
- 3) Organy okręgowych izb nie mają więc w tym zakresie kompetencji, ani do ustalenia zasad umarzania wierzytelności z tytułu składek członkowskich, ani podejmowania indywidualnych decyzji w tej sprawie.

Warszawa, dnia 11 lipca 2018 r.

Radca prawny

Paweł Dudkiewicz